

«Метод прес» (учні висловлюють свою думку і пояснюють причину такої точки зору) тощо.

Отже, формування критичного мислення на уроці української літератури є важливим процесом, у якому сприяє використання різних інтерактивних методів та прийомів, що створює можливості розвитку умінь пошуку, користування, сприймання інформації та формування власної думки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Максименко С. Д. Загальна психологія : підручник. Вінниця : Нова Книга, 2004. 704 с.
2. Скрипченко О. В., Огородійчук З. В. Загальна психологія : підручник. Київ : Либідь, 2005. 464 с.
3. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: навчально-методичний посібник для студентів вищих закладів освіти. Київ : Ленвіт, 2000. 384 с.
4. Тягло О. Післямова до статей Метью Ліпмана і Марка Вайнштейна. *Вісник програм шкільних обмінів*. 2006. № 27. С. 26—27.

Сніжана Федорчук,
*Тернопільський національний педагогічний
 університет імені Володимира Гнатюка
 студентка I курсу
 факультету філології та журналістики
 Науковий керівник:
 М. Гудз*

РОЛЬ ПІДРУЧНИКА У СУЧАСНІЙ ШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Під час здійснення освітнього процесу вчитель-предметник використовує різноманітні методи, прийоми та засоби. До основних засобів

навчання належить підручник. Держава забезпечує учня підручниками до кожного навчального предмета.

На різних етапах розвитку шкільної літературної освіти процес підручникотворення мав характерні особливості, обумовлені суспільно-ідеологічними та культурно-мистецькими чинниками. Історіографія проблеми засвідчує, що активізація процесу підручникотворення розпочалася ще в XVI столітті. З-поміж багатьох наукових і навчальних книг означеного періоду вирізняються букварі першодрукаря Івана Федорова (бл. 1520 – 1583), що є вершиною методичної думки XVI століття, а «деякі їх складові елементи і сьогодні становлять основу сучасного букваря і читанки» [2, с. 22-23].

У сучасних умовах шкільні підручники зазнають значних змін і трансформацій порівняно з минулими роками, що пояснюється варіативністю навчальних програм, які дають можливість забезпечувати широкий їх вибір. Нове покоління підручників базується на інноваційних підходах до їх конструювання, що здійснюється із врахуванням сучасних вимог до змісту, обсягу та методичних конструктів [1, с. 13].

Поряд з розвитком історії та суспільно-політичними умовами розвивалась і шкільна освіта, де підручник відігравав основну роль. Реформа української освіти 2018 року змусила змінити погляд на підручник в школі.

Серед основних ролей, які виконує підручник, можна виділити такі:

1. Навчити: підручник є джерелом знань та інформації. У ньому учень може знайти інформацію, яку міг пропустити або не зрозуміти, додаткову інформацію, терміни й визначення, узагальнювальні схеми й таблиці.

2. Мотивувати: використання ігрового підходу для стимулювання та відновлення позитивного інтересу до освітньої діяльності. Дітей потрібно

мотивувати, якщо вони хочуть продовжувати самоосвіту у своєму власному темпі та знаходити сенс вивчення літератури. Щоб мотивувати, потрібно викликати у дітей цікавість. Цікавість пробуджується, коли вони бачать щось нове або щось відмінне від того, що вони очікують побачити. Це викликає у них інтерес дізнатися більше про невідоме чи маловідоме.

3. Оцінювати: підручник містить завдання, які допоможуть учням перевірити самих себе, а також вчителю оцінити рівень засвоєних знань учнями. Сформувавши певні вміння та навички вчителю необхідно визначити рівень, якому вони відповідають. Це полягає в оцінюванні дітей на уроках для перевірки прогресу і потреби повторити вивчене.

4. Сформувати вміння: обов'язковою ознакою якісного підручника є наявність засобів для формування загальнонавчальних умінь і навичок: організованості – вміння планувати свою діяльність та користуватися підручником й іншими видами друкованих джерел; вміння працювати з книгою – засвоєння знань про особливості побудови навчальної книги, формування вміння працювати з кожним зі структурних компонентів підручника; міркувати – уміння пов'язувати між собою знання, розв'язувати мислительні задачі; загальнонавчальних умінь та навичок (уміння слухати, відповідати, запитувати міркувати); загальнопізнавальних умінь: аналізу – учні мають усвідомити, що аналізувати предмети можна за різними ознаками, а серед виділених ознак є головні, тобто ті, що завжди притаманні об'єкту, і другорядні, які в одних випадках характерні для нього, а в інших – ні [3, с. 258].

Сучасний світ змушує постійно змінювати підхід до навчання. У найближчому майбутньому, на нашу думку, підручники зазнають таких змін:

1. Інтерактивність та мультимедійність. Навіть зараз вже можна помітити, що більшість підручників мають цифрові доповнення: додатки, Qr-коди з додатковою інформацією, інтерактивними завданнями, мультфільмами.

2. Перехід від друкованих до цифрових форматів. Це допомагає інтеграції технічного розвитку у життя учнів. Один планшет або електронна книга зможуть замінити підручники з усіх предметів за всі роки навчання в школі.

На підставі вище згаданого, можна зробити висновки, що роль підручника в школі важко недооцінити. Це — головний засіб навчання на уроці, який допомагає учням засвоїти інформацію та формувати вміння й навички. Навчальна книга, насамперед, має на меті навчити, мотивувати, оцінити, сформувати вміння і виховати. Розвиток технологій стосується і школи, то ж у майбутньому можливий перехід на електронні версії підручників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мелешко, В. В. Використання сучасного підручника як провідного засобу навчання в сільській школі. Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць. Київ, 2015. С. 12–21.

2. Неділько В. Я. Методика викладання української літератури в середній школі. Київ : Вища шк., 1978. 248 с.

3. Павленко В.В. Роль підручника у розвитку креативності молодших школярів : Збірник наукових праць. Житомир. 2014. № 11. С. 255-263.